LATA

RODINNÉ KONFERENCE S PODPOROU PLÁNU

Autorky:
Mgr. et Mgr. Petra Pfaurová, DiS.
Bc. Alice Kunešová
Mgr. Veronika Kubíčková

s podporou projektového týmu

Vydáno: Lata – programy pro mládež a rodinu, z. ú., 2026
Použité fotografie a ilustrace: zdroj Lata, Canva

Toto dílo [Rodinné konference s podporou plánu] je licencováno pod licencí Creative Commons CC BY-SA 4.0. Licenční podmínky navštivte na adrese CC BY-SA 4.0 Právní ujednání | Uveďte původ-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní | Creative Commons

Výstup projektu: Rodina to dá - propojení služeb pro rodiny s dětmi
č.:CZ.03.02.02/00/22_017/0001058

Financováno
Evropskou unií

OBSAH

Projekt Rodiná to dá 01

Rodinná konference 03

Podpora plánu rodiny 08

Příběhy rodin 09

Závěr 25

PROJEKT RODINA TO DÁ

Pokud chceme chránit děti, musíme posilovat funkční rodinné vztahy

Rodinným konferencím se v Latě věnujeme už více než 10 let.

Za tu dobu jsme průběžně zkvalitňovali celý proces, zejména to, jak připravujeme účastníky a děti, jak pracujeme s rolí odborníků, jak vedeme závěrečné setkání i jak ošetřujeme další důležité detaily, které rozhodují o tom, zda rodina dostane opravdu bezpečný prostor pro dohodu.

Po rodinné konferenci jsme rodiny s důvěrou vraceli zpět do jejich podpůrné sítě - odborné (např. sociální pracovníci) i přirozené (rodina, blízcí). Postupně jsme ze zpětných vazeb klientů a z rozhovorů se sociálními pracovníky začali vnímat, že některé často obtížně hledají způsob, jak udržet a ukotvit to, co společně vytvořily, nejen během samotné rodinné konference, ale i během několika týdnů její přípravy.

Dohodu nestačí uzavřít. Důležité je, aby se stala živou součástí běžného života.

Chtěli jsme rodinám nabídnout službu odborníka, který věří v sílu rodiny a zároveň dobře zná systém sociální a odborné podpory. Odborníka, který se umí dobře zeptat, nečeká jedinou správnou odpověď a zároveň umí včas rozpoznat potenciální rizika. Odborníka, který ví, kdy do rodinné diskuse vstoupit a kdy naopak zůstat stranou.

Naší dlouhodobou snahou je, aby se rodinné konference staly v České republice nedílnou součástí systému péče o ohrožené rodiny s dětmi.

Projekt Rodina to dá

V souladu s principem rodinných konferencí jsme se rozhodli spojit síly s těmi, kdo jsou nám blízko - s kolegyněmi ze sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Připravili jsme projekt, který rodinám nabízí nejen přípravu rodinné konference, ale také návaznou tříměsíční podporu při naplňování jejich rodinného plánu.

Projektový záměr byl podpořen v rámci Operačního programu Zaměstnanost plus a díky tomu Lata už třetím rokem nabízí v rámci projektu „Rodina to dá" rodinné konference s možností podpory rodinného plánu.

Tento dokument je jedním z výstupů projektu. Na konkrétních příbězích ukazujeme, jak kombinace rodinné konference a podpory plánu pomáhá rodinám řešit obtížné situace vlastními silami s oporou jejich nejbližších.

začátek projektu
červenec 2023

konec projektu
červen 2026

Zajímavá čísla z projektu

V rámci projektu jsme podpořili více než 100 dospělých a 21 dětí.

Nejdelší závěrečné setkání trvalo bez mála 5 hodin.

Součástí podpory bylo i celkem 56 osobních schůzek s dětmi.

Osobní příprava účastníků je zásadní - v rámci přípravy jedné rodinné konference najezdila koordinátorka téměř 450 km.

RODINNÁ KONFERENCE

Rodina není problém, který je třeba opravit. Může najít řešení, pokud má prostor, důvěru a respekt.

Rodinná konference je přístup, který umožňuje dětem a rodinám participovat na podobě řešení a posiluje důvěru rodiny v sebe sama a své kompetence. Při jejím využívání vycházíme z předpokladu, že i když je rodina aktuálně ve složité situaci a může být oslabená v některých svých funkcích, má i nadále právo rozhodovat o tom, jak bude tuto situaci řešit.

Rodina rozhoduje o řešení v různých momentech:

- ještě dříve, než dojde k prohloubení problému a je potřeba dalších intervencí (např. podpora dětí ve škole nebo zajištění péče o děti se speciálními potřebami),
- v momentu, kdy už intervence ze strany systému probíhají (např. spory o péči o dítě po rozchodu rodičů nebo zanedbávání péče),
- ve chvíli, kdy je třeba minimalizovat negativní dopady na děti (např. když je dítě umístěno mimo rodinu nebo je ohroženo rizikovým chováním svým či svých blízkých).

80 % účastníků by rodinnou konferenci doporučilo svým známým.

Při pořádání rodinných konferencí se nejčastěji opíráme o jejich základní principy, které jsou pro nás prvním filtrem při plánování jednotlivých kroků v celém procesu.

Mezi základní principy rodinných konferencí patří:

- základem jednání je nejlepší zájem dítěte a prostředí rodiny má přednost před jinými formami péče o dítě
- názory, pocity a návrhy dítěte mají stejnou váhu jako názory dospělých
- rodinná konference je právo rodiny řešit situaci vlastní cestou, ne povinnost či mechanický nástroj
- odpovědnost za ochranu dítěte zůstává na rodičích
- rodina své situaci rozumí nejlépe, s podporou širší rodiny, komunity a odborníků je schopna zajistit dítěti bezpečné prostředí
- rodina je povzbuzována k samostatnému rozhodování o své situaci
- rodině jsou nabídnuty podpůrné služby a informace, které účastníci potřebují k vytvoření plánu
- setkání podléhá mlčenlivosti všech stran a informace netvoří podklad pro zprávy jiným institucí bez souhlasu rodiny (tj. rodina je vždy požádána o souhlas)

Zdroj: organizace Amalthea.cz

Rodinná konference

Rodinná konference vrací rodině možnost rozhodovat

Rodinná konference je proces, ve kterém ve spolupráci s rodinou připravujeme setkání rodiny, širší rodiny, přátel a blízkých lidí kolem dítěte.

Cíl rodinné konference je formulovaný prostřednictvím konkrétní otázky, na kterou všichni zúčastnění hledají odpověď. Obecně lze říct, že otázky rodinných konferencí jsou zaměřené na zlepšení a stabilizaci situace dítěte.

Výstupem rodinné konference je písemný rodinný plán, který obsahuje konkrétní rozhodnutí, kroky i termíny. Tento plán vzniká v tzv. soukromém čase rodiny, kterého se neúčastní žádní odborníci.

Přítomnost dětí na rodinné konferenci je běžná a zároveň pečlivě připravená, aby byla bezpečná a srozumitelná.

Příprava rodinné konference obvykle trvá zhruba 4 - 8 týdnů. Rodině s ní pomáhá koordinátor, jehož úkolem je srozumitelně vysvětlit smysl a cíl konference a připravit všechny potenciální účastníky na to, co je čeká.

Někteří potřebují speciální přípravu (např. děti), někteří mají obavy a potřebují podporu k jejich překonání, někteří mají dojem, že nemohou nabídnout žádnou pomoc. Tyto i další překážky koordinátor s rodinou postupně překonává, až do chvíle samotného setkání.

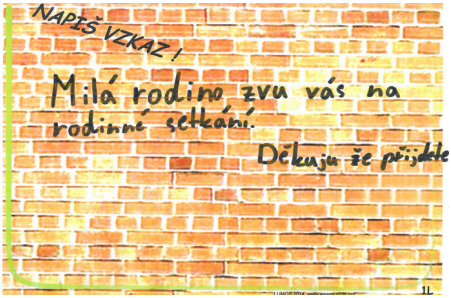

Rodinná konference

Koordinátor rodině pomáhá i v průběhu, a to udržet směr tak, aby se mohla dobrat nejlepšího řešení, ale nijak nezasahuje do obsahu jejich rodinného plánu. Naopak zajišťuje rodině dostatečný prostor pro nerušenou debatu tzv. soukromý čas rodiny - čas, kdy rodina jedná bez přítomnosti odborníků.

Odborníci, se kterými rodina už spolupracuje nebo o spolupráci projeví zájem, mají svůj prostor v úvodu setkání. Jejich úkolem je dodat rodině maximum informací, aby mohla kompetentně rozhodovat, popřípadě nabídnout možnosti, které rodina může při tvorbě rodinného plánu zvážit.

Rodinný plán je hmatatelným výsledkem rodinné konference. Dalším důležitým výsledkem je zážitek ze samotného rodinného setkání a odhodlání dospělých hledat cestu z problému a rozhodovat o jeho řešení.

Rodinná konference vrací rodině něco zásadního: možnost rozhodovat o vlastním životě.

Věděli jste že...

výzkumy ukazují, že čas strávený s rodinou, komunikace a schopnost řešit každodenní problémy či případné krize jsou faktory, které odlišují šťastné a spokojené rodiny od nešťastných a nespokojených?

Rodinná konference má podle provedených studií potenciál zvýšit sociální podporu a pohodu osob s mnohočetnými a komplikovanými problémy a obnovit přerušené nebo ztracené kontakty. Protože lidé, kteří jsou sociálně zakotvení, jsou méně zranitelní.

PODPORA PLÁNU RODINY

Smyslem není plnit plán „na sto procent“, ale udržet to podstatné: bezpečí, spolupráci a funkční dohodu.

Naše zkušenost ukazovala, že některé rodiny musí při naplňování plánu překonávat překážky, se kterými si samy nevědí rady, a jejich současná podpůrná síť není vždy dostatečně připravená tuto pomoc nabídnout.

Proto rodinám po rodinné konferenci nabízíme tříměsíční spolupráci s podporovatelem, se kterým může rodina konzultovat naplňování svého rodinného plánu. Podporovatel plánu rodinu vrací k procesu a závěrům, na kterých se shodla, prostřednictvím plánu připomíná rodině, co sama chtěla a pomáhá ho proměnit v realitu. Jeho přístup stojí na stejných principech jako rodinná konference. Navíc využívá znalost sítě odborných služeb, které může rodině v případě potřeby zprostředkovat. Podporu plánu vnímáme citlivý doprovod, který pomáhá ukotvit plán v životě rodiny tak, aby se udržely pozitivní změny.

V našem projektu je podporovatelem pracovník sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. V rámci českého systému péče o ohrožené děti by tuto roli ale mohl vykonávat i pracovník OSPOD, pracovník doprovázející organizace nebo sociální pedagog.

Cílem spolupráce rodiny a podporovatele není kontrola ani tlak na kompletní splnění všech bodů. Chápeme, že okolnosti se mění a ovlivňují realitu plnění plánu. Cílem je nabídnout rodině možnost mluvit s někým o tom, co se po rodinné konferenci děje a hledat způsoby, jak plán udržet živý a funkční.

Podpora plánu pomáhá rodině udržet změny, které si sama zvolila.

Zároveň vytváří prostor, aby rodina včas zachytila momenty, které by jinak mohly vést k návratu do původní situace.

Podpora plánu rodiny

V projektu byl podporovatel po rodinném setkání v kontaktu s ústředními postavami z rodiny, případně s těmi, kteří se v rodinném plánu zavázali k nějakému úkolu/kroku.

Společně probírali, jak se daří jednotlivé body naplňovat. Pokud se objevily překážky, hledali společně, jak je odstranit. Podpora probíhala telefonicky nebo osobně podle individuální dohody, po dobu maximálně tří měsíců tak často, jak bylo potřeba.

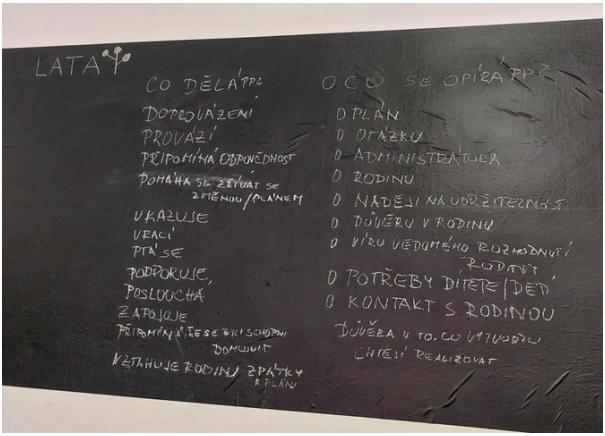

Role podporovatele plánu

- účastní se rodinné konference v úvodní části určené pro odborníky
- podporuje rodinu v naplnění rodinného plánu a nehodnotí jeho obsah
- nekontroluje, jestli rodina plní jednotlivé body plánu a neuděluje sankce
- nabízí podporu všem osobám, které mají v plánu rodiny přiřazené konkrétní body – jde o krokové, praktické vedení
- zohledňuje měnící se okolnosti a pomáhá odstraňovat překážky v realizaci jednotlivých kroků např. v případě potřeby poskytuje základní informace o dostupných službách
- aktivně pokračuje v přístupu zaměřeném na zapojení dítěte

PŘÍBĚHY RODIN

Role podporovatele plánu je v českém prostředí novým prvkem. I proto jsme v rámci vlastního procesu učení a hledání, jak tuto roli co nejlépe uchopit, využívali informace z evaluace, která byla nedílnou součástí projektu a pomohla nám i při sestavení následujících příběhů. Skrze ně chceme představit zajímavé momenty z naší práce a ukázat, jak může kombinace rodinné konference a podpory plánu fungovat v praxi.

Příběhy ukazují, že i ve složitých situacích může rodina najít vlastní řešení a že někdy stačí vytvořit prostor, kde se lidé bezpečně sejdou, slyší se a domluví se.

Kazuistiky byly vytvořeny na základě skutečných příběhů rodin (klientů Centra rodinných konferencí Lata), všechny (konkrétní) údaje byly anonymizovány.

Příběhy:

Když se rodina znovu skládá **10**

Když se rodiče střídají... **13**

Rodinná konference v režii šestnáctiletého Jeníka **16**

Denisa na prahu dospělosti... **19**

Když táta zůstane na všechno sám... **22**

Příběh první

Když se rodina znovu skládá: příběh tří dětí, jedné mámy a hledání nového začátku

> ***Někdy se rodina ocitne na místě, z nějž už nejde pokračovat stejným způsobem. A právě tam začíná prostor pro změnu.***

Paní Radka se na Latu obrátila krátce poté, co se její manžel odstěhoval ze společného domova. Všechno se najednou změnilo. Dvě děti jezdily k tátovi podle společné dohody, třetí, nejstarší dcera, k němu chodit nechtěla. Nejen různá postoj dětí ke kontaktu s tátou ale i jeho samotná organizace vstupovali do každodenního života rodiny a způsobovali nepříjemné napětí.

Rodina hledala novou rovnováhu. Paní Radka si přála, aby děti mohly říct, co potřebují, co je tíží, co jim dává pocit bezpečí. Jenže v běžném shonu nebylo kdy, a tak rodinná konference se stala možností, jak z chaosu udělat strukturu a vrátit rodině pocit, že společně určují svou cestu.

Zadání rodinné konference bylo naprosto v rukách rodiny. Její příprava nakonec trvala šest měsíců. Termín ovlivnily prázdniny i blížící se soudní řízení. Paní Radka chtěla, aby plán vznikal s ohledem na to, jaké bude rozhodnutí soudu, aby plán mohl reagovat na novou realitu.

Když přemýšleli nad tím, koho pozvat, bylo pro ně důležité obklopit se blízkými, kteří je opravdu znají. Pozvali například prarodiče a kamarádku, která Radce v době manželova odchodu pomáhala s praktickými věcmi ohledně péče o děti a byla pro ni oporou.

Táta dětí také dostal pozvánku, ale přijít nechtěl. Další příbuzní z jeho strany měli obavy, že by svou přítomností mohli situaci zkomplikovat, a proto se nakonec konference také zúčastnit nechtěli.

Příběh první

Když rodina sedí u jednoho stolu poprvé po dlouhé době ..

Samotné setkání nebylo velké, sešlo se jen pár nejbližších lidí, ale každý věděl, že je to důležité. Děti měly během setkání prostor mluvit a také ho využily. Dokázaly na svůj věk (5, 8 a 11 let) poměrně přesně popsat, co jim pomáhá a co je naopak zraňuje.

Plán rodiny, který vznikl, nebyl soubor úkolů, spíš mapa nové každodennosti:

- jak si lépe předávat informace,
- jak nastavit rutinu v životě rodiny,
- co potřebuje každé z dětí, aby se cítilo bezpečně,
- co paní Radka zvládne sama a kde je dobré požádat o pomoc.

Plán se byl realistickým, všem srozumitelným a hlas dětí v něm měl velkou váhu. Důležitější se ale zdál být společně strávený čas.

Po konferenci vstoupila do rodiny podporovatelka plánu. I když domluvit hned první kontakt nebylo jednoduché, společně s paní Radkou nakonec našly termín a podporovatelka navštívila rodinu doma. Děti byly při prvním setkání neklidné ale zároveň zvědavé. Na příště se domluvili, že část schůzky jen s nimi. A ukázalo se, že když měly klid a soukromí, mluvily jasně, otevřeně, konkrétně. Druhé setkání tak přineslo ještě více sdílení i odhalení prvních malých změn.

Z malých kroků se stává nový život

S každým setkáním, kterých bylo celkem 10, se rodina stávala klidnější a jistější. Po třech měsících už bylo znát, že atmosféra doma se zlepšuje, přibylo vzájemné porozumění. Děti věděly, že mají vlastní prostor mluvit.

Příběh této rodiny ukázal, že rodinná konference není jednorázovým „velkým dnem“, ale začátkem nové etapy. Změna se děje v drobných krocích, které se v každodennosti skládají do větší stability, spolupráce a klidu.

Komentář k procesu

Nedaří se zkontaktovat část rodiny...

Pokud se nedaří zkontaktovat část rodiny, nebo se někdo pro rodinu důležitý hned na začátku rozhodne na setkání nepřijít, obracíme se zpravidla k tomu, kdo rodinnou konferenci zadal. Doptáváme se, zda máme v přípravě konference pokračovat i přesto, že se možná nakonec nepodaří sejít v takovém složení, jaká byla počáteční představa. Bylo to tak i v tomto případě. Pro rodinu, zejména mámu Radku a děti mělo smysl sejít se i bez táty. Znamenalo to ovšem lehce upravit cíl rodinné konference a také počkat na výsledek opatrovnického soudu, ale příprava pokračovala dál ..

Práce se sourozeneckou skupinou....

Při práci se sourozeneckou skupinou vždy řešíme, jestli nechávat schůzky proběhnout společně nebo s každým dítětem zvlášť. Zvažujeme mnoho aspektů (např. věk, vzájemný vztah, počet děti, vhodný prostor ke schůzce), ale nejčastěji vycházíme z přání a doporučení dospělých i dětí.
Znají se nejlépe a my víme, že díky tomu si umí i říct, jaký formát schůzek bude pro ně nejlepší. Někdy ale může být těžké představit si, co všechno a jak bude potřeba na společných schůzkách řešit, a tak reagujeme situačně na dění v rodině – tak to bylo i v tomto případě při podpoře plánu. Prvním přáním rodiny bylo reflektovat ho společně, ale ukázalo se, že to nejde, a tak se podporovatelka s rodinou domluvila na změně.

Když se rodiče střídají, ale děti zůstávají: příběh Aničky a Marušky

> ***Když se rodina rozdělí, neznamená to, že musí ztratit soudržnost.***

Rodiče Aničky a Marušky se nedávno rozešli. I přesto měli společné přání, aby děti měly stabilní prostředí a péči od obou rodičů rovnocenně. Dohodli se tedy, že dívky zůstanou bydlet doma, tedy v místě, které znají, kde mají své věci, svůj pokoj. Rodiče se u nich střídali podle domluveného režimu. Po čase se ale něco změnilo a bylo jasné, že je potřeba udělat změny a díky doporučení soudu požádali o přípravu rodinné konference.

Při tvorbě otázky rodinné konference si rodiče přáli zaměřit se na to, co může pomoci vytvořit dětem příjemné prostředí. Otázka nakonec toto přáni obsahovala a zněla: „Jak nastavit vzájemnou komunikaci tak, abychom dokázali vytvořit pro Aničku a Marušku příjemné prostředí?“

Součástí přípravy byla i samostatná setkání s dětmi. Nejprve dvakrát doma a pak i v prostorách, kde měla konference probíhat. Dívky získaly pocit jistoty a zodpovědnosti a díky tomu si vytvořily skvělé podmínky proto, aby se na závěrečném setkání cítily příjemně.

Vybraly si podpůrné osoby, určily zasedací pořádek, a dokonce měly jasnou představu o občerstvení.

Příprava trvala celkem dva měsíce. Na počátku to vypadalo na komornější setkání, oba rodiče byli v tzv. rozšiřování rodinného kruhu opatrní. Měli dojem, že všichni jsou moc zaneprázdnění, než aby měli čas se něčeho takového účastnit.

Příběh druhý

Koordinátorka vytrvala, opakovala benefity, které má přítomnost dalších osob na takovém setkání a ve chvíli, kdy si byli jistí i rodiče,
předali jí další kontakty. Rodinný kruh se postupně rozrůstal a nakonec se podařilo zapojit 15 lidí z rodiny a nejbližších přátel.

Tři hodiny, kdy členové rodiny ukázali, jak moc jim na sobě záleží

Na rodinné konferenci byla atmosféra od začátku uvolněná. Prarodiče od obou rodičů, jejichž účast byla na počátku přípravy také nejistá, vytvářeli důležitý pocit bezpečí a pro děti i jejich rodiče a se stali opravdovou oporou celého setkání. Z vyprávění rodiny víme, že se brzy pustili do tvorby plánu, a i když byli všichni odhodlaní vytvořit dobrý plán, byly momenty, kdy se dohoda nedařila. Zejména jeden z dědečků dětí dokázal v tento moment posunout debatu dál, což zpětně všichni vnímali jako mimořádně přínosné.

Koordinátorka byla po celou dobu v dosahu, připravená kdykoli pomoci, ale rodina si vystačila sama. Když ji přizvali zpět, měli hotový plán, který následně všichni podepsali.

Síla rodiny, která umí spojit síly i po rozchodu

Po konferenci byla domluvena tříměsíční podpora plánu. Už po prvním setkání rodičů s podporovatelkou plánu byli rodiče odhodláni vzít situaci do svých rukou a chtěli se příště setkat jen sami dva a domluvit se, jak vyřešit situaci s bydlením, které je momentálně tížilo nejvíc (společný byt, kde se rodiče střídali u holčiček se ukázal jako neudržitelné řešení).

Po několika dnech přišla podporovatelce plánu zpráva, že setkání proběhlo hladce a rodiče se dohodli. Kromě tohoto skvělého výsledku bylo pro ně velmi důležité zjistit, že je v jejich silách se setkat a domluvit se tak, aby to vyhovovalo jak jim, tak jejich dcerám.

Komentář k procesu

Otázka rodinné konference

Otázku rodinné konference, tedy její cíl, si v některých případech stanovuje rodina sama, respektive ten z rodiny, kdo nás požádal o její přípravu. V tomto případě to byli rodiče, kteří dali na doporučení soudu. V situacích, kdy jednáme s rodiči, kteří se rozešli, se setkáváme na první přípravné schůzce s oběma společně a pomáháme jim vytvořit takovou otázku rodinné konference, jejíž zodpovězení jim pomůže vyřešit to, co jejich rodinu nejvíce tíží. Je důležité, když se na tomto zadání shodnou. Často je to první krok k dohodě i v dalších oblastech jejich rodičovství.

Přínos účasti širšího okruhu osob

Každá rodina potřebuje na přípravu rodinné konference jiný čas. V tomto případě bylo důležité počkat na moment, kdy budou rodiče připraveni přizvat do řešení jejich situace i další osoby ze svého okolí. Mít v této chvíli obavy je v pořádku. Nebudu někoho obtěžovat? Nebudou si myslet, že jsem špatný rodič? Podpoří mě? To jsou otázky, které si nejen rodiče mohou klást. Úkolem koordinátora je ukázat jim, jak může být, i přes jejich obavy, např. přínos účasti širšího okruhu osob užitečný.

Příběh třetí

Rodinná konference v režii šestnáctiletého Jeníka

Když se syn stane nositelem změny, rodina se učí naslouchat novým způsobem.

Tato rodinná konference byla zadána pro dospívajícího Jeníka, který v tu dobu bydlel u prarodičů. Oba rodiče žili nedaleko a i přesto se s ním vídali čím dál méně. Sociální pracovnice rodiny pozorovala, že rodina ztrácí přehled o Jeníkově každodenním fungování a měla dojem, že mu chybí jasné hranice a limity. Rodině ale důvěřovala – čerpala z událostí v minulosti, kdy dokázali spolupracovat.

Cílem rodinné konference bylo nastavit funkční výchovné prostředí a harmonizovat vztahy mezi všemi členy rodiny. Příprava trvala zhruba dva měsíce a byla poměrně intenzivní. Koordinátorka byla často v kontaktu s prarodiči i Jeníkovým otcem, aby měli všichni dostatek prostoru promyslet svou roli v Jeníkově životě a připravit se na setkání. Náročnější byla spolupráce s Jeníkovou mámou, se kterou se nedařilo domluvit schůzku. Schůzka s ní nakonec proběhla online a jen pár dnů před rodinným setkáním.

Za to Jeník byl v průběhu několika přípravných schůzek aktivní. Tvořil pozvánku, mluvil o svých tématech, které plánoval s rodinou řešit, definoval pravidla i zasedací pořádek. Bylo vidět, že když dostane prostor, dokáže převzít odpovědnost a připravit se.

Když se rodina sejde kvůli dítěti

Na konferenci Jeník dorazil pozdě, měl zdravotní obtíže i komplikace v dopravě. Ostatní na něj čekali a bylo cítit napětí. Koordinátorka se ale podařilo se atmosféru uklidnit. Jeník se omluvil a hned se zapojil. Byl soustředěný, převzal zodpovědnost za zapisování plánu a částečně i moderoval rodinnou část setkání. Choval se se zralostí, kterou možná do té chvíle rodina úplně nevnímala.

Příběh třetí

Silný moment nastal, když přišla jeho máma. Do poslední chvíli totiž nebylo jisté, zda dorazí. Její účast měla pro Jeníka symbolický význam, dala mu pocit, že mu věnuje pozornost a že jí na něm záleží. Nicméně atmosféra mezi rodiči byla napjatá, reagovali rezervovaně a na konci setkání odešli bez rozloučení.

Jeník a prarodiče však zůstali s koordinátorkou ještě chvíli po skončení, aby mohli probrat, co se odehrálo. Jeník řekl, že se mu líbilo, když se rodina sešla kvůli němu a zajímal se o to, jak bude probíhat následná podpora plánu a spolupráce s podporovatelkou. Byl aktivní až do konce.

Plán vznikl, byl konkrétní a opřený o Jeníkovy skutečné potřeby. Přestože vztahy mezi některými členy zůstaly napjaté, rodina dokázala usednout ke stolu a vytvořit společný dokument. Sociální pracovnice, která se účastnila první části rodinné konference, plán rodiny bez výtek přijala.

Jeník si odnesl zkušenost, že má vliv. Že je slyšet. Že rodina dokáže jednat společně. Ukázalo se, že i když se sejde jen pár lidí, v tomto případě pět, je možné získat mnoho. A také, že samotný proces je někdy stejně důležitý jako výsledný plán

Podpora šitá rodině na míru

I když rodina o podporu plánu na počátku velmi stála, spolupráce s podporovatelkou nakonec neprobíhala příliš často – někteří členové rodiny byli méně dostupní. Zejména Jeníkova máma, která měla dojem, že jde jen o další tlak na ní. Nicméně zbytek rodiny na konci podporovaného období i přesto vnímal, že se jim po proběhlé rodinné konferenci daří lépe a více společně komunikovat a všimli si zejména, že došlo i ke sblížení mezi Jeníkem a jeho tátou.

Komentář k procesu

Emoce

Emoce na rodinnou konferenci patří. Rodiny zde zpravidla řeší témata, která pro ně nejsou snadná. Někteří účastníci musí překonat velký strach a obavy, aby mohli přijít. Také vztahy v rodinách jsou různé a stres se také u každého může projevit jinak. Aby na setkání mohlo vše proběhnout tak, aby to bylo bezpečné zejména pro děti, řešíme všechny tyto okolnosti již v přípravě. Pokud má rodina obavu např. z konfliktu nebo velkých emocí domlouváme se, jaká pravidla a opatření je možné přijmout dopředu (pravidla setkání, vhodný zasedací pořádek, příprava podpůrné osoby dítě atd.), anebo co dělat ve chvíli, kdy přece jen emoce na chvíli dynamiku setkání ovládnou (např. udělat přestávku v jednání, odejít z místnosti s dítětem, zavolat koordinátorce). Z naší zkušenosti se zatím ukazuje, že pokud je potenciální konflikt osloven přímo s pozvanými už v přípravě, tak na samotném setkání k němu už pak nedojde.

Proces versus plán

Setkání je někdy víc než plán. Tento případ potvrzuje, že smyslem rodinné konference není jen vytvoření konkrétního plánu, ale také samotný proces - chvíle, kdy se rodina sejde, naslouchá si a společně hledá cestu dál. I když konkrétní body plánu jsou žádoucí, pomáhají posunout se a přijmout zodpovědnost, tak se setkáváme i s tím, že účastníci vidí největší přínos rodinné konference v něčem jiném. V setkání, díky kterému se viděli, slyšeli a mluvili

Intenzita podpory

Intenzita podpory po rodinné konferenci může být různá. Některé rodiny měly zájem setkávat se osobně, jiné raději telefonovali. Někde byly setkání tři jinde deset. Od počátku projektu pro nás bylo důležité dát rodině prostor pro individuální nastavení spolupráce s podporovatelkou. V tomto příběhu to od začátku přípravy rodinné konference vypadalo, že schůzek bude hodně. Rodina si moc nevěřila v tom, že by to zvládla bez pomoci. Nakonec se ale ukázalo, že změna, kterou potřebovali se už stala a další podpora už nedávala smysl. To je ale něco, co nikdo neví dopředu.

Příběh čtvrtý

Denisa na prahu dospělosti: když rodině chybí důvěra a konference ji vrací zpět

Někdy stačí jediné setkání, aby se ukázalo, že všichni vlastně chtějí totéž.

O rodinnou konferenci požádala matka Denisy na doporučení školního psychologa. Hledala cestu, jak lépe nastavit péči o dceru, a hlavně jak s ní lépe vycházet. Denisa se po návratu z diagnostického pobytu znovu potýkala s problémy ve škole a trávila většinu času na telefonu. Bylo třeba situaci řešit dříve, než by situace dospěla k dalšímu diagnostickému pobytu.

Příprava konference trvala necelé dva měsíce, bylo osloveno celkem 10 členů rodiny a blízkých. Už během ní se ukázalo, že umístění Denisy do ústavní výchovy je v celé rodině největší obava a že velmi ovlivňuje nedůvěru, kterou Denisa i její máma mají ke kurátorovi pro mládež, který na celou situaci dohlíží.

Tato obava ovlivnila i znění otázky rodinné konference: Jak zařídit, aby Denisa nebyla umístěna do ústavu? V průběhu přípravy se ale také ukázalo, že kurátor má v rodinou poměrně velkou důvěru a po nějaké době se i rodina rozhodla, že ho na svou rodinnou konferenci pozvou.

Když rodina zjistí, že kurátor je na jejich straně

Kurátor se zúčastnil první části rodinné konference. Ocenil rodinu za aktivitu, přinesl doporučení a jasně řekl, že ústavní výchova je až poslední možnost, nikoli hrozba. Už toto samotné sdělení uvolnilo atmosféru. Rodina přiznala, že o kurátorovi měla jinou, mnohem horší představu a později se také ukázalo, že tato část setkání měla na jejich další spolupráci velmi pozitivní dopad.

Příběh čtvrtý

Konference trvala asi dvě hodiny. Rodina vytvořila plán, který odpovídal Denisiným potřebám i doporučením odborníků. Obsahoval například časový harmonogram dne včetně spánkové hygieny ale i vymezení Denisiny vlastní zodpovědnosti v tom, jak bude trávit svůj volný čas. Ale hlavně se ukázalo, že někdy je největším problémem mylná představa, jejíž uvedení na pravou míru může vyřešit i většinu starostí.

Když je prostor o věcech mluvit, daří se lépe

Podporovatelka plánu se s Denisou a její mámou pravidelně setkávala po dobu celých třech měsíců. Průběžně pomáhala rodině upravit nerealistické body a očekávání a hledala cíle, které budou pro Denisu zvládnutelné – například pravidelnost v úklidu, vstávání či dochvilnost.

Důležitou součástí podpory bylo oceňování pokroků a motivace vydržet. Ukázalo se také, že Denisa se v současném bytě necítí dobře, příliš připomínal těžké chvíle z dětství a také jí neumožňoval mít dostatek soukromí. Komunikace se mezi Denisou a její mámou se postupně zlepšovala a společná setkávání s podporovatelkou byla čím dál víc o jejich vzájemném sdílení.

V závěru doporučila podporovatelka rodině návrat k psychoterapii, která by jim mohla nadále zajišťovat bezpečný prostor pro vzájemnou komunikaci a také by mohla pomoci vypořádat se s minulostí.

I když některé body plánu rodina nikdy nerealizovala, podařilo se ale mnoho jiného, co v plánu nebylo.

Například Denisa byla přijata na vybranou střední školu, matka si našla novou práci a domluvila přestavbu bytu a Denisa tak získala soukromí a tolik důležitý pocit bezpečí.

Komentář k procesu

Osobní účast odborníků

Na rodinné konferenci má osobní účast odborníků jako je kurátor pro mládež nebo sociální pracovník OSPOD, a to zejména pokud s rodinou spolupracují, řadu benefitů. Například díky tomu, že tentokrát je pozvánka obráceně, se může proměnit vzájemný vztah. Rodina zve svého sociálního pracovníka „k sobě“, do svého prostoru, mezi své blízké, a to může podpořit její sebevědomí a snížit pocit bezmoci, který při jednání s takto zásadní institucí může mít.
Sociální pracovník má zas možnost pozorovat rodinu v jiném složení a jiné dynamice, což je nepochybně užitečným zdrojem pro další spolupráci. V tomto nastavení pak může být pro všechny snazší sdílení důležitých informací, vzájemná vřelost i pochopení tak, jako se to stalo v tomto příběhu.

Konference pro dospívající

Rodinné konference pro dospívající mívají svá specifika. Dospívající chtějí zpravidla maximálně participovat na přípravě setkání a často jsou velmi aktivní i při samotné konference. Také se stává, že plán, který rodina vytvoří zahrnuje velké množství bodů, které jsou „jejich“ a často velmi ambiciózní. Bylo tomu tak i v tomto případě. Snažíme se již v průběhu přípravy na to rodinu upozornit a zároveň s tím můžeme pracovat i v průběhu podpory plánu, pokud je to něco, co se ukáže jako problematické.

Příběh pátý

Když táta zůstane na všechno sám: příběh Bertíka, Matyáše, Báry a Sáry

Někdy je nejtěžší přiznat si, že síly docházejí. A právě tam může začít cesta k řešení

Podnět k uspořádání rodinné konference přišel rodině od sociálního pedagoga ze základní školy. Děti (6 let, 7 let a dvojčata 10 let) byly často unavené, někdy bez svačiny nebo s oblečením, které nebylo čisté. Matka dětí před několika lety zemřela a otec zůstal na péči o děti i materiální zabezpečení rodiny sám. Oporou otce – pana Huberta byli jeho rodiče a sourozenci, ale jejich pomoc nebyla vždy taková, jakou si představoval. Cítil tlak, kritiku, nepochopení, a zároveň věděl, že jeho péče není ideální. Měl chuť situaci změnit, ale síly ubývaly a motivace se vytrácela.

Společně s naší pomocí vytvořil otázku konference: „Jak nastavit dlouhodobě udržitelný systém péče pro Bertíka, Matyáše, Báru a Sáru?“ Příprava trvala dva měsíce a probíhala plynule. Rodina byla ochotná zapojit se a přiznat, že potřebují změnu. Kromě příbuzných se podařilo se oslovit i kolegu a kamaráda pana Huberta, který nakonec dorazil i s manželkou a dětmi.

Dvě desítky lidí kolem stolu a čtyři hodiny hledání řešení

Na konferenci se sešlo 12 dospělých účastníků a 7 dětí , sociální pedagog a podporovatelka plánu. Rodina otevřela spoustu konkrétních témat: režim dne, příprava aktovek, čisté oblečení do školy, vyzvedávání z družiny, ale také výlety a společné aktivity pro děti. Mluvili dlouho, bezmála čtyři hodiny.

Příběh pátý

Na rodině bylo vidět vyčerpání, ale také ochotu hledat řešení. Domluvili se, kdo bude panu Hubertovi pomáhat s domácností – tyto úkoly si vzali na starosti ženy z rodiny a nebo kdo pomůže s víkendovým programem pro děti a doprovodem na kroužky – v této oblasti zas nabídl svou pomoc kolega s rodinou.

Když táta zjistí, že změna je možná, a hlavně v jeho rukou

Podpora plánu probíhala v domácnosti pana Huberta, schůzek v průběhu spolupráce bylo celkem 7. Některé schůzky probíhaly v různých skupinách - s dětmi a otce nebo pan Hubert se svým bratrem – prostě podle toho, jaké oblasti bylo důležité věnovat pozornost a koho se zrovna dotýkala.

Podporovatelka s rodinou procházela jednotlivé kroky, reflektovala situaci a pomáhala pojmenovat potíže. V tu dobu i pan Hubert změnil úhel pohledu. Přestal vidět jen přehlcení a závislost na pomoci druhých. Došel k závěru, že pro skutečnou změnu potřebuje posílit svoji vlastní kapacitu – fyzickou i psychickou. Uvěřil, že ze „začarovaného kruhu“ ho může dostat rozhodnutí zaměřit se na své zdraví a také to, že pomoc druhých může přijímat, aniž by ztratil svou odpovědnost a iniciativu.

Krokem k pozitivní změně všech zúčastněných bylo i větší zapojení dětí do plánovaných aktivit. Zda tyto kroky povedou v budoucnu k tomu, aby rodina svou situaci zvládala lépe, ukáže čas. Každopádně rodině po konferenci svitla naděje, že společné nastavení může přinést úlevu a nový začátek.

I táta, který dlouho zvládal všechno sám, může najít nový způsob, jak se o rodinu postarat – s podporou svého okolí.

Komentář k procesu

Podpora rodiče a dítěte

Vztahy mezi dospělými mohou být komplikované. Rodinná konference necílí na zlepšení všech vztahů v rodině, ale hledá to, co má rodina společného i přesto, že vzájemné vztahy nejsou ideální. V tomto případě to byla touha zajistit dětem potřebnou dávku jistoty a bezpečí – rodina to ve své otázce vyjádřila jako „dlouhodobě udržitelný systém péče“. K přístupu otce měli někteří příbuzní výhrady, někteří už neměli chuť mu s ničím pomáhat, a tak nabídky pomoci mířili přímo k dětem. I tak to ale byla pomoc pro celou rodinu, protože pomoc dítěti a rodiči je tak propojená, že bez sebe existuje jen výjimečně.

Multidisciplinarita

V průběhu podpory plánu této rodiny se ukázalo, jak užitečná byla multidisciplinarita podporovatele plánu. Rodina dostala mix sociálního poradenství, facilitace a mediace a osobního koučinku. Byla to podpora, která nejvíce připomínala práci pracovníka sociálně aktivizační služby.

ZÁVĚR

„Když rodina dostane prostor, může najít vlastní řešení.“

Příběhy našich klientů ukazují, že pokud má rodina bezpečný prostor a kolem sebe lidi, kterým věří, dokáže se domluvit a vzít odpovědnost do vlastních rukou.

Rodinná konference přináší strukturu a posiluje hlas rodiny. Návazná podpora plánu zase dává rodině čas a rytmus, aby se dohoda stala součástí běžného života.

V průběhu realizace projektu Rodina to dá, se nám potvrdilo, že

- Realistické kroky, srozumitelné všem, jsou udržitelnější než velké sliby.
- Když děti vědí, že je někdo slyší a jejich hlas má stejnou váhu jako hlas dospělých – mění to dynamiku celého setkání i kvalitu plánu.
- Prarodiče, sourozenci, přátelé – to jsou ti, kteří zůstanou, když odborníci odejdou. Právě oni „drží“ dohodu i v běžném životě.
- Když rodina pozve odborníka (např. sociální pracovník nebo učitel) a ten přijde, posiluje to vzájemnou důvěru, což významně přispívá k deeskalaci problému.
- Podporovatel plánu vrací rodinu k tomu, co si sama stanovila, a pomáhá odstraňovat překážky.

Do budoucna bychom si přáli, aby se rodinné konference a návazná podpora plánu staly běžně dostupným nástrojem v systému péče a aby k nim rodiny měly jednoduchou cestu. Stavět chceme na mezioborové spolupráci a respektu k principu, že rodina rozhoduje a odborníci poskytují podporu.

Rodinná konference není zázračný recept a podpora plánu není kontrolní nástroj.

Ne vždy se sejdou všichni, ne vždy se naplní každý bod. Když se však držíme základních principů, dohoda bývá bezpečná a udržitelná.

A „Rodina to dá“ přestává být jen název projektu.

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme rodinám a dětem za důvěru, otevřenost a odvahu – bez vás by naše práce neměla smysl.
Stejně tak děkujeme kolegům a kolegyním, kteří s námi v průběhu projektu spolupracovali a byli tak součástí naší společné cesty.

TÝM PROJEKTU

Mgr. et Mgr. Petra Pfaurová, DiS.
Odborný garant projektu

Mgr. Sylvie Kruml Singerová
Podporovatelka plánu

Bc. Alice Kunešová
Koordinátorka a administrátorka

Mgr. Veronika Kubíčková
Koordinátorka a administrátorka

Mgr. Petra Pilecká, DiS.
Koordinátorka a administrátorka

Bc. Dagmar Kamarádová
Podporovatelka plánu

Bc. Laďka Pošvová
Podporovatelka plánu

LATA

LATA

KONTAKTY

www.lata.cz
www.crklata.cz

Informace o Rodinných konferencích

Podcast o Rodinných konferencích s Petrou Pfaurovou